

© 2014 • 1(1) • bahar/spring

<http://ilefdergisi.org/2014/1/1/>

© 2014 • 1(1) • bahar/spring

ISSN: 2148-7219

Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi hakemli bir dergidir. Yılda iki kez, bahar (Mayıs) ve güz (Kasım) döneminde yayımlanan derginin dili Türkçe ve İngilizce'dir. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

...

ILEF Journal is a refereed print journal published in Turkish and English twice a year by the Faculty of Communication of Ankara University. All views expressed in this journal are those of authors and do not necessarily represent the views of, and should not be attributed to the Faculty of Communication of Ankara University.

Editör/Editor

Tezcan Durna

Editör Yardımcıları/Assistant Editors

Jale Özata Dirlikyapan
Gülden Gürsoy Ataman

Yayın Kurulu/Editorial Board

Abdülrezak Altun
Tezcan Durna
Çiler Dursun
Haluk Geray
Jale Özata Dirlikyapan
Nurcan Törenli
Özgür Yaren

Danışma Kurulu/Advisory Board

Hasan Akbulut (İstanbul Üniversitesi)
Nilay Başok Yurdakul (Ege Üniversitesi)
Sema Becerikli (Ankara Üniversitesi)
Özden Cankaya (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Yıldız Dilek Ertürk (Ankara Üniversitesi)
Mine Gencil Bek (Ankara Üniversitesi)
Müjde Ker Dinçer (Ege Üniversitesi)
Ayla Okay (İstanbul Üniversitesi)
Nezih Orhon (Anadolu Üniversitesi)
Nilgün Tatal Cheviron (Galatasaray Üniversitesi)
Martin W. Bauer (London School of Economics)
Nikica Gilic (University of Zagreb)
Sanna Inthorn (University of East Anglia)
Scott Schaffer (University of Western Ontario)

Yabancı Dil Editörü/Foreign Language Editor

Sylvia Renfro

Tasarım/Design

m. Sobacı

Sahibi-Sorumlu YİM/Owner and Executive Editor

S. Ruken Öztürk
Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi adına, Dekan
On behalf of the Faculty of Communication of Ankara University, Dean

Adres/Address

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Cebeci 06590 Ankara
editor@ilefdergisi.org
http://ilefdergisi.org

Baskı/Printing

Pozitif Matbaa
Çamlıca Mahallesi 145. Sokak (12. Sk.) No: 10 • Yenimahalle • Ankara
T: (0312) 397 00 31

Baskı Tarihi/Publication Date

21 Temmuz 2014/21 July 2014

İçindekiler/*Contents*

Tezcan Durna 5
Editörden...

Makaleler/*Articles*

Eylem Yanardağoğlu 11
Changing Practices in International Broadcasting:
the BBC World Service Example

Hakan Yüksel 33
Sermaye Haber Ajansları İlişkisinin Dönüşümü:
Reuters Örneđi

Devrim İnce 57
28 Şubat Haberciliği: Bir Meşruiyet Restorasyonu

Uğur Ferhat Korkmaz 89
Parisli Bir Kasabın Erkeklik Halleri

Değini/*Notes*

Oya Tokgöz 115
Türkiye’de İletişim Araştırmaları İçinde 1970’li Yıllarda
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Yapılan
İletişim Konusundaki Doktora Tezlerinin Rolü ve Konumu

Çağla Kubilay 143
Emek ve Temsil Ekseninde Günümüz Medyasında
Kadınlar Sempozyumu’nun Ardından

Kitap Eleştirisi/*Book Reviews*

Tezcan Durna 151
“Azınlıklar, Ötekiler ve Medya” Üzerine

Editörden...

Tezcan Durna

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü

Kuruluşunun ellinci yılına yaklaştığımız Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, gerek mesleki gerekse akademik açıdan, iletişim camiasında önemli bir yere sahiptir. Bu yeri akademik bir dergi çıkararak taçlandırmak için zahmetli bir sürece girmiş bulunuyoruz. Türkiye’de akademik dergiciliğin tüm zorluklarına göğüs germeyi göze alarak girdiğimiz bu yolda, öncelikle, akademik atama ve yükseltmeler açısından önemli olan indekslere henüz kayıtlı değilken, bu kaygıyı gütmeksizin ilk sayımıza gösterilen ilgi ve teveccühü anarak yazıya başlamak isterim. İlgisini esirgemeyen ve sayımıza çalışmalarını gönderen tüm yazarlara teşekkür etmeden de geçmek istemem. Bu ilgi aynı zamanda, İLEF’in sadece adının dahi akademik üretim anlamında ne kadar önemli bir yerde durduğunu gösteriyor bizlere.

Sosyal bilimler alanında bilimsel çalışma yapmanın zorluklarına, genellikle bu çalışmaların nerelerde yayınlanacağı sorunu eklenir. İLEF dergisi olarak öncelikli amacımız sosyal bilimler alanında nitelikli, disiplinlerarası ve eleştirel bir bakışla yapılmış bilimsel araştırmalara yer vermektir. Böylece akademik dergicilik alanına yeni bir dinamizm getirme hedefimizi de gerçekleştirmiş olacağız.

<http://ilefdergisi.org/2014/1/1/>

Dergimizin kuruluş sürecinde aktif bir biçimde çalışan Yayın Kurulu üyelerimizden başta Özgür Yaren olmak üzere, hem Yayın Kurulu üyeliğini hem de Editör Yardımcılığını üstlenen Jale Özata Dirlikyapan ile diğer Editör Yardımcımız Gülden Gürsoy Ataman, yoğun ders yükü ve akademik faaliyetleri arasında uzun mesailer vererek çalıştılar. Burada emeklerini anmam gereken diğer bir grup da, son okumaları gerçekleştirip düzelttileri yapan Ezgi Mert, Sevtap Demir, Serra Sezgin, Mesut Ayan ve Selin Çelik. Onlarla beraber çalışmanın benim için büyük bir keyif olduğunu anımsatarak hepsine ayrı ayrı teşekkür etmek isterim.

Dergimizin ilk sayısına, çok kısa bir zaman içerisinde kuruluş sürecimizi tamamlamış ve yazı çağrısına çıkmış olmamıza rağmen 10'un üzerinde yazı ulaştı. Bu yazıların önemlice bir kısmı, hakem sürecinde kabul almakla birlikte düzeltme ve önerilerin tamamlanamaması nedeniyle bu sayımıza yetiemedi. Bu yazıları takip eden sayılarımızda değerlendirmek üzere yayın programımıza aldık. Bu sayıda dört adet özgün bilimsel makale ile beraber üç adet de değini yazısı yayınlıyoruz. Bu yazılarla ilgili bilgi vermeye geçmeden önce ikinci sayımızı "İletişim ve Kadın Çalışmaları" temasıyla çıkaracağımız hatırlatmasında bulunmak isterim. İkinci sayımızı her ne kadar bir temaya odaklanarak çıkaracak olsak da, tema dışı özgün ve nitelikli çalışmalara da açık olduğumuzun altını çizmek gerekir.

Sayımızın ilk yazısı, Eylem Yanardağoğlu tarafından kaleme alınan "Changing practices in international broadcasting: The BBC World Service example" başlığını taşımaktadır. Yazar çalışmada, BBC Dünya Servisi örneğinden yola çıkarak uluslararası yayıncılık pratiklerindeki değişime odaklanmaktadır. BBC Dünya Servisi'nin kuruluşundan başlayarak uluslararası siyasi dengelerin değişmesiyle paralel olarak, servisin hangi amaçlar doğrultusunda yayın yaptığını tarihsel bir perspektifle çözümleyen yazar, BBC'nin en temelde İngiltere'nin "kamu diplomasisi" aracı işlevi gördüğüne vurgu yapmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde kurulan BBC Dünya Servisi, o yılların amacına uygun olarak propaganda işlevi görmüş ve yayın yapılacak diller, bir emperyal gücün amacına hizmet edecek biçimde benimsenmiş görünmektedir. İkinci Dünya Savaşı bitip iki kutuplu dünya küresel siyasetin başat belirleyeni olunca, BBC Dünya Servisi yayın politikasını yeniden güncelleme yoluna gitmiştir. Yıllar içinde ortaya çıkan küresel çaptaki politik gerilimler ve gelişmeler BBC Dünya Servisi'nin yayın yaptığı coğrafyaları değiştirmiştir. Karşımıza çıkan değişikliklerden bir diğerinin müsebbibi ise, 11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan bombalama olayı ve onu takip eden

Afganistan ve Irak işgalleri olmuştur. Geline son süreçte, 2008’de patlak veren ekonomik kriz, giderek gelişen yeni iletişim teknolojileri ve yeni medya olanakları, BBC Dünya Servisi’nin pek çok dilde yayın yapmayı bırakmasına neden olmuştur. Yazar bu son süreci de göz önünde bulundurarak, çalışmasında BBC Dünya Servisi ve özellikle Türkçe Servisi’nden toplam 26 editör ve muhabirle derinlemesine görüşme yaparak, habercilik ve haberciliğin en önemli unsurları olan nesnellik, dengelilik, tarafsızlık gibi ilkelerin konjonktürel olarak nasıl değiştiğini çözümlenmektedir.

İkinci yazımız da yine uluslararası iletişim sürecinin kapitalizmin isteleri doğrultusunda nasıl değiştiğini bir başka uluslararası iletişim kuruluşu olan Reuters örneğiyle ele alıyor. Hakan Yüksel, “Sermaye-Haber Ajansları İlişkisinin Dönüşümü: Reuters” başlıklı yazısında, günümüzde kapitalizmin temel niteliklerinin neler olduğu, kapitalizmin dönüşümüyle beraber sermayenin enformasyon ihtiyacının nasıl farklılaştığı ve enformasyon ve iletişim teknolojilerinin niçin öne çıktığı gibi sorulara, uluslararası haber ajanslarının özellikle de Reuters Haber Ajansı’nın enformasyon niteliğindeki dönüşümlerinden yola çıkarak yanıtlar arıyor. Yazar, günümüzde artık haber ajanslarının ikiye ayrıldığı savını temel alıyor. Birincisi klasik, medyaya enformasyon sunan haber ajansları, diğeri de sermayenin ihtiyaçlarını karşılama işlevi gören, gerçek zamanlı ekonomik ve finansal enformasyon sunumuna ve alım satımlarda aracılığa odaklanan yeni ajanslar. Yazar sermayenin isteleri doğrultusunda Reuters’in uluslararası enformasyon akışının da dönüşüme uğradığına vurgu yapıyor. Özellikle de la Haye’in “Makine için yağ neyse, sermaye için de enformasyon odur; onun içinde dolaşır, aşırı ısınmayı sınırlandırmak ve çatlama ortadan kaldırmak için tüm sürtünme noktalarını kaplar” saptamasından yola çıkarak yazar, Reuters’in de başlangıçta klasik bir haber ajansı iken piyasa koşullarının zorlamasıyla ayakta kalabilmek için ikinci tür haber ajansı niteliğine doğru evrildiğini, ajansın haber ve enformasyon politikalarına odaklanarak inceliyor. Yazar çalışmasının odak noktasını, kapitalizmin yapısal dönüşümünü özellikle 20’nci yüzyılın son çeyreğinde gerçekleştirmiş olması nedeniyle, 1960’lardan 2000’lerin başına kadar olan dönemle sınırlandırıyor.

Sayımızın bir diğeri yazısı, Türkiye toplumsal ve siyasi ikliminin oluşmasında önemli bir tarihsel uğrak olan ve o dönem paşalarından birisinin de deyimiyle “postmodern” bir darbe olarak nitelenen 28 Şubat 1997 tarihindeki “müdahale girişimi” sürecindeki habercilik pratiğini inceliyor. Devrim İnce, “28 Şubat Haberciliği: Bir Meşruyet Restorasyonu” başlıklı yazısında, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren basın bir propaganda işlevi gördüğü hatır-

latmasında bulunarak, 28 Şubat sürecinin baskıcı ortamındaki habercilik pratiklerini, *Hürriyet* ve *Zaman* gazeteleri örneğinden yola çıkarak çözümlüyor. Yazar çalışmasında söz konusu iki gazetenin 1-7 Mart 1997 tarih aralıklarındaki darbeye ilişkin haberlerini van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesine göre analiz ediyor. Yazar, çalışmasının başlığında yer alan "restorasyon" kavramını bir kez daha kullanmasının nedenini, Türkiye'de meşru siyaset yapma pratiklerine ilişkin sınırların "hatırlatılması/hatırlanması" bağlamında bir değerlendirme yapma çabası olarak açıklıyor. Günümüz siyasi kültürünün oluşmasında önemli katkıları olan bu sürecin, gazetecilik pratikleri bağlamı da dahil olmak üzere farklı perspektiflerle tekrar tekrar analiz edilmesinde fayda bulunmaktadır. Halen "demokrat" olmanın temel kriterleri arasında sayılan ve dönüp dolaşip herkesin birbirine "28 Şubatçı mısın, değil misin?" diye sorduğu siyasal iklimde, biri "amiral gemisi" olarak tarif edilen *Hürriyet* gazetesinin, diğeri ise 17 Aralık 2013'den bu yana ülkedeki temel çatışma kamplarından birisi haline gelen Gülen Cemaati'nin gazetesi olan *Zaman*'ın bu süreçte yaptıkları haberlerin dili, söylemi ve üslubu ile nasıl bir pozisyon aldıklarını hatırlatması açısından, Devrim İnce'nin yazısı dikkate değer görünmektedir.

Dergimizin son yazısı, "Parisli Bir Kasabın Erkeklik Halleri" başlığını taşıyor. Uğur Ferhat Korkmaz, yazısında Arjantin asıllı Fransız yönetmen Gaspar Noe'nin yönettiği *Carne* (1991) ve *Herkes Karşı Tek Başına* (1998) adlı iki filmin "le Boucher" (Kasap) karakteri üzerinden erkeklik kimliğinin inşasına dair bazı konu başlıklarına odaklanıyor. Yazara göre yönetmenin filmleri, gerçeklikle sıkı bağlar kurarak ve bir erkek kahramanın bilinçdışını açığa çıkartarak erkeklik meselesine dair önemli bir çalışma alanı sunuyor. Her iki filmin anlatısının da merkezi konumunda olan kasap karakteri üzerinden yazar, "babalık", "kasaplık", "et" "milliyetçilik", "homofobi", "kadın düşmanlığı", "şiddet" ve "ensest ilişki" gibi temaların başat erkek kimliği ile ataerkil örüntüleri kurmada ne gibi işlevler üstlendiğini feminist kuramlar çerçevesinde çözümleme girişiminde bulunuyor.

Sayımızda ayrıca iki değini bir de kitap eleştirisi yer almakta. Değinin ilk yazısı Oya Tokgöz'ün "Türkiye'de İletişim Araştırmaları İçinde 1970'li Yıllarda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Yapılan İletişim Konusundaki Doktora Tezlerinin Rolü ve Konumu" başlıklı yazısı. Fakültemizin emekli hocalarından Tokgöz, yazısında iletişim alanının ilk doktora tezlerinin hangi koşullarda, nasıl yazıldığını, ağırlıklı olarak hangi konulara değindiğini ve iletişim çalışmaları açısından önemini değerlendiriyor.

Bu bölümün bir diğer yazısı da Çağla Kubilay'ın kaleme aldığı bir bilimsel etkinlik değerlendirmesi. Kubilay, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi ile ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu'nun ortaklaşa düzenlediği ve 8-9 Mayıs 2014 tarihlerinde Güzelyurt KKTC'de yapılan "Emek ve Temsil Ekseninde Günümüz Medyasında Kadınlar Sempozyumu" başlıklı bilimsel etkinliği değerlendiriyor.

Son yazımız da bir kitap değerlendirmesi. Tezcan Durna, bu yılın başlarında Ayrıntı Yayınları tarafından basılan Yasemin İnceoğlu ve Savaş Çoban tarafından derlenen *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya* adlı inceleme kitabı üzerine ayrıntılı bir değerlendirmede bulunuyor.

İlk sayısını yayınlıyor olmanın heyecanını yaşadığımız dergimizin, iletişim çalışmalarına yeni bir soluk getireceğini umut ediyor ve okuyucularımıza keyifli okumalar diliyoruz.